

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۶/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۲/۱۹

فصلنامه علوم و فنون نظامی

سال یازدهم/ شماره ۳۴، زمستان ۱۳۹۴

صص ۷۵-۹۴

تأثیر وحدت فرماندهی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران

بهروز تسلیمی کار^۱

چکیده

تجزیه و تحلیل جنگ‌های اخیر و همچنین تعاریف مختلف ارائه شده از محیط جنگ‌های آینده حکایت از آن دارند که کشورهای مهاجم در اولین موج تهاجم خود، با به‌کارگیری تسلیحات و امکانات گوناگون به منظور کسب و حفظ برتری هوایی، سعی در نابودی حداکثر تجهیزات پدافندی کشور هدف را خواهند نمود تا در ادامه نبرد، نیروهای سطحی و هوایی بتوانند بدون هیچ‌گونه تهدیدی اهداف خود را دنبال نموده و به پیروزی دست یابند. در چنین شرایطی ضمن استخراج نیازمندی‌ها و تأمین تجهیزات پدافند هوایی، نقش روابط فرماندهی به منظور دستیابی به وحدت تلاش و به‌کارگیری بهتر امکانات موجود در سطح کشور جمهوری اسلامی ایران جهت رسیدن به موفقیت در مأموریت‌های این عرصه نیز دارای جایگاه ویژه‌ای است، لذا محقق سعی دارد تا با ارائه تعریفی از فرماندهی و انواع آن نسبت به بررسی تأثیر وحدت فرماندهی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران که هدف اصلی این پژوهش می‌باشد بپردازد. در این راستا از جامعه مطالعه که شامل اسناد و مدارک و صاحب‌نظران مرتبط با موضوع می‌باشند و حجم نمونه که به‌صورت هدفمند ساده تعیین گردیده‌اند، در خصوص "تأثیر وحدت فرماندهی" به عنوان یک متغیر مستقل کلان و "ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران" به عنوان یک متغیر تابع، تحقیقی از نوع کاربردی با روش توصیفی و رویکرد کیفی با روش‌های میدانی (مصاحبه و پرسش‌نامه) و کتابخانه‌ای (اسناد، مدارک و سایت‌های اینترنتی) صورت پذیرفته و نتایج حاصله به روش آمیخته (کمی/کیفی) مورد تجزیه و تحلیل و تبیین قرار گرفته است.

واژه‌های کلیدی

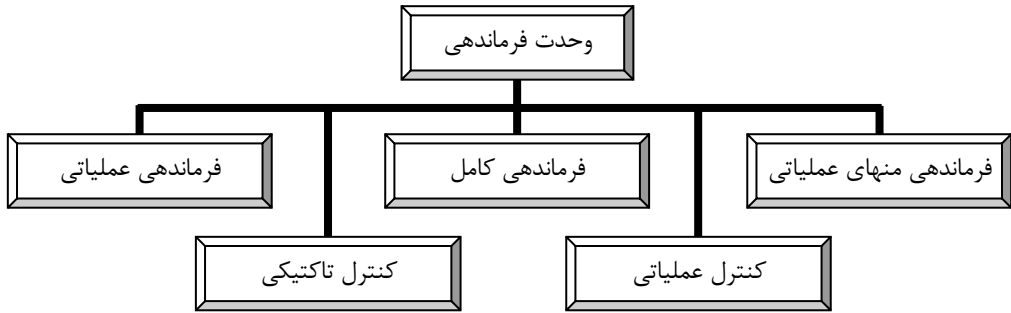
قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء(ص) آجا، وحدت فرماندهی، انواع فرماندهی، توان رزمی.

مقدمه

کشور جمهوری اسلامی ایران به دلایل مختلف منجمله موقعیت سیاسی و راهبردی در منطقه و جهان، دارا بودن منابع زیرزمینی فراوان شامل ذخائر نفت، گاز و دیگر منابع موجود و از همه مهم‌تر، حکومت مستقل، آزاد و اسلامی که از نظر سایر کشورهای منطقه و فرمانطقه‌ای بزرگ‌ترین خطر در سرمشق گرفتن کشورهای دیگر جهان می‌تواند باشد، همواره در معرض تهدید دشمنان قرار دارد. کشور جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب اسلامی به عنوان یک رقیب در برابر ابرقدرت‌های دنیا و نقش مهم و اثرگذار این کشور در منطقه همیشه مورد توجه بوده و از طرف دیگر تاریخ ثابت کرده همواره کشورهای قدرتمندی همچون آمریکا که خود را حاکم جهان می‌پندارد در صورت عدم توفیق در سیاست‌های کلان‌شان علی‌الخصوص در منطقه جنوب‌غرب آسیا متوسل به جنگ خواهند شد.

از آنجایی که محیط جنگ‌های آینده با تهاجم آفندی و به‌کارگیری تجهیزات و امکانات مختلف به منظور کسب برتری هوایی و نابودی حداکثری تجهیزات پدافندی کشور هدف در اولین موج تهاجم آغاز خواهد شد، لذا نقش قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء (ص) آجا به عنوان متولی حفاظت و صیانت از حریم فضایی کشور جمهوری اسلامی ایران بدیع و غیرقابل انکار خواهد بود. جای شکی نیست که موفقیت در جنگ‌های آتی از آن کشوری خواهد بود که در زمان صلح با تدابیر و برنامه‌ریزی لازم نسبت به استخراج نقاط ضعف خود و چاره‌اندیشی در جهت رفع آن‌ها در راستای خط‌مشی تعیین شده اقدام نماید. در این خصوص تعیین روابط فرماندهی و ساختار سازمانی در ایجاد وحدت تلاش و ارتقاء توان رزمی مجموعه تحت امر که نتیجه وحدت فرماندهی می‌باشد به منظور کسب موفقیت در رسیدن به هدف مشترک بسیار حائز اهمیت است.

هدف اصلی از این تحقیق تبیین تأثیر وحدت فرماندهی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران می‌باشد تا با به‌کارگیری روابط و ساختار مناسب فرماندهی و سازمانی، نسبت به ارتقاء توان رزمی در سایه وحدت فرماندهی اقدام گردد. برای رسیدن به این هدف باید به این سوال پاسخ داد "تأثیر وحدت فرماندهی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران چیست؟" که با مد نظر قرار گرفتن پنج متغیر اصلی در قالب الگوی مفهومی (۱) تبیین می‌گردد

ادبیات تحقیق

فرماندهی

فرماندهی اختیاری است که یک فرمانده به سبب درجه یا شغل خود دارا می‌باشد تا در اداره سازمان یا یگان تحت فرماندهی خود استفاده و اعمال نماید. فرماندهی شامل اختیارات و مسئولیت‌هایی است که برای استفاده مؤثر از منابع موجود به منظور طرح-ریزی، بکارگیری، سازماندهی، هدایت، هماهنگی و کنترل نیروهای تحت امر در اجرای مأموریت واگذاری مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. (محمدی، خرازیان، ۱۳۹۲:۲۱)

اختیار فرماندهی برای فرمانده، کنترل لازم را به منظور انجام مأموریت فراهم می‌نماید که به واسطه‌ی آن از عهده مسئولیت خود بر می‌آید. اختیار واگذاری به یک فرمانده باید متناسب با مسئولیت محوله به وی باشد. (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰:۶)

می‌توان فرماندهی را از لحاظ اختیارات به فرماندهی کامل، فرماندهی عملیاتی، فرماندهی منهای عملیاتی، کنترل عملیاتی و کنترل تاکتیکی تقسیم نمود. زمانیکه اختیارات یک فرمانده (فرد نظامی) مافوق برای صدور دستورات به یگان‌های تابعه به-نحوی که کلیه‌ی جنبه‌های عملیاتی، امور اداری و آماد و پشتیبانی را شامل گردد، فرماندهی کامل نامیده می‌شود. (همان)

اختیار فرماندهی عملیاتی، در مقایسه با فرماندهی کامل، به مراتب محدودتر بوده و شامل مواردی همچون ترکیب نیروهای تابعه، تعیین وظایف، تعیین هدف‌ها و هدایت آمرانه لازم برای اجرای مأموریت می‌باشد. فرماندهی عملیاتی موضوعاتی از قبیل امور اداری، انضباط، سازمان داخلی و آموزش یگانی را شامل نمی‌شود. زمانیکه حدود اختیار فرمانده از نظر اداری و آماد و پشتیبانی روی یک نیرو، منهای کاربرد آن نیرو در عملیات باشد را فرماندهی منهای عملیاتی گویند. (همان)

در خصوص کنترل عملیاتی و کنترل تاکتیکی شرایط به گونه‌ای دیگر می‌باشد. اگر اختیار تفویض شده به یک فرمانده محدود به گسترش نیروهای واگذاری، هدایت نیروهای واگذاری به طوری که فرمانده بتواند مأموریت‌ها و تکالیف معینی را که معمولاً با وظیفه، زمان و محل محدود می‌شود، اجراء نماید و نهایتاً حفظ یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های مزبور باشد، به آن کنترل عملیاتی گویند. کنترل عملیاتی، اختیار واگذاری مأموریت در جهت به‌کارگیری مجزای عناصر یگان‌های مذکور را شامل نمی‌شود و همچنین، کنترل عملیاتی، به خودی خود، کنترل اداری و آماد و پشتیبانی را در بر نمی‌گیرد. در کنترل تاکتیکی هدایت و کنترل جزء به جزء و معمولاً محلی حرکات یا مانورها که برای انجام مأموریت‌ها یا تکالیف واگذاری لازم است، صورت می‌گیرد. (همان)

اصل وحدت فرماندهی

یک اصل مهم که همیشه مورد توجه تمام مسئولین بوده و نقش بسیار حیاتی را در کسب موفقیت اعمال می‌نماید، اصل وحدت فرماندهی است که برابر فرمایشات مقام معظم رهبری (مد ظله‌العالی) "اگر نباشد ضایعه بوجود می‌آورد" و ایشان پیرامون وحدت فرماندهی در فرازی از فرمایشاتشان فرمودند: «چیزی که در مورد پدافند هوایی همیشه نگران هستیم، تمرکز و وحدت فرماندهی است. که نباشد ضایعه بوجود می‌آورد، این‌که اصرار دارم هر کاری انجام می‌گیرد در همان مجموعه پدافند هوایی (قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا) انجام بگیرد به‌خاطر این است.» (www.khamenei.ir)

اصل وحدت فرماندهی یکی از اصول زیرمجموعه اصل اختیار است که بنابر آن در سلسله مراتب اختیار در سازمان، می‌بایست وحدت فرماندهی و حتی وحدت مدیریت وجود داشته باشد و افراد از یک نفر دستور بگیرند تا تشتت آراء و سردرگمی به حداقل برسد. (www.31shab.parsiblog.com)

بر اساس این اصل هر کارمند فقط باید در برابر یک مدیر پاسخگو باشد. افراد باید بدانند که به چه کسی گزارش می‌دهند و مدیران نیز باید بدانند که در برابر چه کسی مسئول و پاسخگو هستند ضمن اینکه باید کاملاً روشن باشد که چه کسانی تصمیم می‌گیرند و چه کسانی باید اجرا کنند. (www.verdinejad.com)

یک کارمند فقط باید از یک مافوق دستور بگیرد. معمولاً بهتر است که یک مافوق داشته باشید تا اینکه دستورهای دوگانه برای یک کارمند وجود داشته باشد. (www.myindustry.ir)

سازمان فرماندهی اهدافی را دنبال می‌کند و مأموریت واگذاری و هدفی که قرار است در اثر تکمیل مأموریت به دست آید، دو اصل اساسی در ایجاد سازمان فرماندهی است. سازمان فرماندهی منطقی باید کنترل و هدایت تمرکزی، اجرای غیرتمرکزی و روش جاری سازمان را فراهم نماید. (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸)

کنترل و هدایت تمرکزی برای هماهنگ کردن تلاش‌های نیروهای تحت فرماندهی ضروری است. اجراء باید بصورت غیرتمرکزی باشد، زیرا هیچ فرمانده‌ای به تنهایی نمی‌تواند کلیه اقدامات و وظایف جزئی تعداد زیادی از یگان‌ها یا اشخاص مختلف را کنترل نماید.

برای درک متقابل بین فرمانده و عناصر زیردست و همچنین این عناصر با یکدیگر، تهیه یک دکترین عمومی ضرورت دارد. با تهیه‌ی آن، در صورت فقدان دستورات و یا اقدامات به‌موقع و مؤثر توسط کلیه عناصر مربوطه به‌مورد اجراء گذاشته خواهد شد. (همان)

توان رزمی^۱ و مؤلفه‌های آن

از توان رزمی به عنوان قدرت رزمی نیز یاد می‌شود و عبارت از قدرتی است که در اختیار فرمانده یک یگان بوده و او می‌تواند از این قدرت برای از بین بردن دشمن و انجام مأموریت در میدان رزم استفاده نماید. (رستمی، ۱۳۸۶: ۲۹۱)

توان رزمی دارای مؤلفه‌های مختلفی است که شامل ترکیبی از عوامل فیزیکی (آتش‌های سازمانی و غیر سازمانی، عناصر رزمی، عناصر پشتیبانی رزمی، عناصر خدمات رزمی) و روحی (انضباط، روحیه، حمیت قسمتی، قدرت رهبری، آموزش، عادات، رسوم، مذهب و ایدئولوژی) و سایر عوامل (کنترل و هماهنگی، آسیب‌پذیری و قبول خطر، اطلاعات، پوشش و فریب، عملیات ایذایی و ممانعت، عملیات روانی، جنگ‌های الکترونیکی، آب و هوا و جو و زمین) می‌باشد. (همان)

از جمله مهم‌ترین شاخصه‌ها در بدست آوردن پیروزی نهایی توان رزمی نسبی است. هنگامی که توان رزمی خودی نسبت به توان رزمی دشمن سنجیده شود به آن توان رزمی نسبی گفته می‌شود و از جمله وظایف مهم فرماندهان محسوب می‌گردد تا با بهره‌گیری مناسب از امکانات موجود و در اختیار، توان رزمی خود را به حداکثر میزان ممکن ارتقاء دهند و کسب پیروزی به‌صورت صد در صد را از آن خود کنند.

^۱ - Combat Power

نتیجه این معادله ریاضی بستگی به افزایش یا کاهش هر یک از متغیرهای توان رزمی خودی یا توان رزمی دشمن دارد و بدیهی است به هر میزان که صورت کسر یعنی توان رزمی خودی افزایش یابد و فاصله آن از مخرج کسر یعنی توان رزمی دشمن بیشتر شود، نتیجه حاصله رقمی بزرگتر خواهد بود. با توجه به اینکه بیشترین عوامل تأثیرگذار در متغیر توان رزمی دشمن خارج از کنترل و دسترس ما می‌باشد، بنابراین تنها و بهترین راه افزایش نتیجه این معادله، افزایش صورت کسر یعنی افزایش توان رزمی خودی به منظور رسیدن به کسب موفقیت و بدست آوردن نتایج قابل قبول در نبردهای احتمالی آینده است. از این رو فرماندهان برای رسیدن به ضریب بالا در کسب موفقیت، تنها مجبور به افزایش توان رزمی خودی با بهره‌گیری از تمام عوامل دخیل در آن خواهند بود.

اگر چه رسیدن به توان رزمی بالا مستلزم ارتقاء مؤلفه‌های معرفی شده فوق است، لیکن آنچه که بیش از هر چیزی نظرها را در این راستا به خود جلب می‌نماید وحدت فرماندهی است که منتج به وحدت تلاش در افزایش سطح هر یک از متغیرهای عنوان شده و در مجموع، افزایش توان رزمی خودی خواهد گردید.

قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا:

پدافند هوایی از دهه ۷۰ ه.ش، ابتدا تحت عنوان شبکه یکپارچه پدافند هوایی نه‌جا و از سال ۱۳۸۷ ه.ش. به بعد برابر تدابیر داهیانیه مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا^(مد ظله العالی) در ساختاری مستقل و مجزا از نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران و برگرفته و مزین به نام مبارک پیامبر ختمی مرتبت بنام قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا با مأموریت "دفاع موثر، مستمر و پایدار از آسمان کشور جمهوری اسلامی ایران در برابر هرگونه تهدید از طریق کشف، شناسایی، رهگیری، درگیری و انهدام با بهره‌گیری از امکانات هوا پایه نه‌جا و تمامی ظرفیت‌های پدافند هوایی کشور در قالب شبکه یکپارچه و با تأکید بر اصل پدافند زمین به هوا" انجام وظیفه می‌نماید. این مأموریت به صورت فرآیندی مستمر و مداوم می‌باشد و بدون هیچ‌گونه وقفه‌ای در زنجیره مأموریتی و فارغ از زمان جنگ و بحران، در شرایط صلح نیز با پایش فعالیت‌های هوایی داخلی و بیرونی مرزهای کشور جمهوری اسلامی ایران از طریق شبکه یکپارچه پدافند هوایی صورت می‌پذیرد.

شبکه یکپارچه پدافند هوایی که به آن سامانه یکپارچه فرماندهی و کنترل قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا نیز گفته می‌شود را می‌توان جز قدیمی‌ترین شبکه-

های فرماندهی و کنترل ایران برشمرد و با توجه به اینکه شاکله آن با استفاده از زیرساخت‌های ارتباطی و به‌کارگیری رایانه‌های متعدد با دریافت اطلاعات واقعی از صحنه نبرد و انجام مستمر عملیات مراقبت و شناسایی شکل گرفته است می‌توان با نام شبکه فرماندهی، کنترل، ارتباطات، رایانه، اطلاعات، مراقبت و شناسایی^۱ آن را نام‌گذاری نمود.

این شبکه همانند سایر شبکه‌های فرماندهی و کنترل نظامی وظیفه جمع‌آوری اطلاعات، تجمیع اطلاعات، یکپارچه‌سازی اطلاعات، تطبیق اطلاعات، نمایش اطلاعات صحنه نبرد به فرماندهان سطوح مختلف راهبردی، عملیاتی و راه کنشی، تصمیم‌یاری برابر اطلاعات قبلی و موجود، ابلاغ تدابیر، فرامین و دستورها از رده‌های بالادستی به پایین‌دستی، ارسال گزارش‌ها از رده‌های پایین‌دستی به بالادستی، تبادل اطلاعات با رده‌های هم‌تراز، نتیجه‌گیری از اقدامات به‌عمل آمده پیرامون دستورهای صادره و همچنین به‌روزرسانی اطلاعات صحنه نبرد به‌صورت مستمر به منظور تحقق گام‌های تعیین شده در مأموریت ذاتی جهت ممانعت از هر گونه تهاجم هوافضایی علیه منابع حیاتی، حساس و مهم کشور جمهوری اسلامی ایران را بر عهده دارد.

این سامانه اطلاعات اولیه را از طریق شبکه راداری و ارتباطی موجود از سنسورها و حساسه‌های کشف دریافت و سپس مورد پردازش (چک‌های منطقی، تبدیل مختصات حساسه‌های کشف به مختصات سامانه، تطبیق مسیرها، شماره‌گذاری مسیرها، محاسبه پارامترهای پروازی اهداف، شناسایی و ارزیابی مسیر، تنظیم و کنترل تحرکات هوایی منطقه و ...) قرار می‌دهد. پس از انجام شناسایی و تعیین درجه تهدید هدف، در صورت بالا بودن درجه تهدید اقدام تاکتیکی لازم و متناسب با شرایط حاکم از طریق شبکه یکپارچه فرماندهی و کنترل با بهره‌برداری از تجهیزات هوا پایه یا زمین پایه به‌عمل می‌آورد و با توجه به نوع سلاح انتخابی جهت انجام اقدام تاکتیکی لازم، سامانه فرماندهی و کنترل نسبت به ارائه پیشنهاد مطلوب‌ترین طرح ممکن با تعیین و اعلام تعداد، چگونگی و همچنین درصد احتمال انهدام هدف توسط هر یک از تجهیزات هوا پایه (هوایپماهای رهگیر) یا زمین پایه (سامانه‌های پدافند زمین به هوا) به فرمانده نبرد اقدام می‌نماید.

^۱-C⁴ISR : Command, Control, Communication, Computer, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance.

تحلیل توصیفی

وحدت فرماندهی در قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا

بررسی مأموریت ابلاغی به قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا نمایانگر نیاز مبرم این قرارگاه به وحدت فرماندهی در تمام زمینه‌ها می‌باشد. چرا که بخشی از تجهیزات مورد نیاز شبکه یکپارچه پدافند هوایی در اختیار فرماندهان مستقل دیگر بوده که در صورت عدم وجود وحدت فرماندهی، وحدت تلاش جهت ایجاد تعامل و هماهنگی و ارتقاء آن به سطح مناسبی که منتج به کسب موفقیت و پیروزی در نبردهای آتی و همچنین وظایف مربوط به زمان صلح گردد، ایجاد نخواهد شد.

رسیدن به وحدت فرماندهی برابر شرایط حاکم نیازمند اعمال نوعی از فرماندهی‌های تشریح شده در مباحث پیش‌گفته می‌باشد. هر یک از انواع فرماندهی‌ها دارای اختیارات مشخص و معلومی برابر آیین‌نامه و دستورالعمل‌های مرتبط هستند که میزان اعمال فرماندهی و کنترل، تصمیم‌گیری، مسئولیت‌پذیری و واگذاری، سازماندهی، طرح‌ریزی، به‌کارگیری و بسیج امکانات و منابع، هماهنگی و هدایت و کنترل مجموعه تحت امر را مشخص و معلوم می‌کنند.

چنانچه شرایط حاکم در رسیدن به وحدت فرماندهی مد نظر قرار گیرد، ممکن است در یک مأموریت، نوعی از فرماندهی در شکل‌گیری وحدت تلاش نیروهای تحت امر کافی باشد در صورتی‌که در شرایط دیگر، فرماندهی با سطح روابط بالاتر و یا پایین‌تر نیازمندی ما را تأمین نماید. لزوم وحدت فرماندهی در پدافند هوایی بسیار زیاد و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چون مأموریت قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا در راستای تأمین امنیت ملی کشور جمهوری اسلامی ایران می‌باشد و تأمین این امنیت فقط مربوط به زمان بحران و جنگ نیست، بلکه در زمان صلح به منظور پیشگیری از هر گونه غافلگیری نیز می‌بایست مد نظر قرار گرفته و لحظه‌ای از آن غفلت ننمود.

معادله لانکستر

براساس معادله لانکستر قدرت نظامی یک نیروی مسلح تابعی از مضرب اثر بخشی جنگ‌افزارها و توان دوم تعداد نیروی انسانی/تجهیزات آن نیروی مسلح می‌باشد. یعنی:

$$^2(\text{تعداد نیروی انسانی/تجهیزات}) * \text{اثر بخشی جنگ افزارها} = \text{قدرت مؤثر نظامی یک نیروی مسلح}$$

این معادله به ما نشان می‌دهد که در صورت مواجه شدن با نیروی مسلحی

که از نظر تعداد نسبت به ما برتری دو به یک دارد، می‌بایست از جنگ‌افزارهایی استفاده نمود که دارای اثر بخشی چهار برابری نسبت به اثربخشی جنگ‌افزارهای نیروی مقابل باشد تا بتوان در زمینه تقابل تجهیزاتی به تساوی لازم دست یافت. برقراری تعادل در معادله لانکستر عملاً توسط سامانه‌های فرماندهی و کنترل و از طریق تمرکز نیرو به-منظور دستیابی به موفقیت و کسب برتری هوایی از نظر تعداد و تناسب و درگیری با جنگ‌افزارها (استفاده از جنگ‌افزار با اثر بخشی بیشتر) بدلائیل ذیل به مرحله ظهور می‌رسد:

الف) با توجه به اینکه سرکوبی سامانه‌های فرماندهی و کنترل، همانگونه که برابر معادله لانکستر تشریح گردید، کاهش شدید نیروی انسانی/تجهیزاتی را در بر خواهد داشت، لذا به‌کارگیری این سامانه‌های به‌عنوان عامل برتر ساز منجر خواهد شد تا دشمن آن‌ها را به‌عنوان اهدافی با اولویت بالا جهت اجرای تهاجم تلقی نماید.

ب) از آنجایی که تعداد و اثربخشی تجهیزات موجود به‌علت قدمت بالای خدمت و عدم امکان خرید تجهیزات جدید به‌دلیل وجود تحریم‌های مختلف علیه کشور جمهوری اسلامی ایران مهیا و فراهم نمی‌باشد، لذا بیش از پیش به وجود وحدت فرماندهی و هماهنگی تلاش‌ها نیاز بوده تا بتوان از این طریق با به‌کارگیری تجهیزات سازمانی موجود در قالب شبکه فرماندهی و کنترل منسجم نسبت به پوشش دادن نقاط ضعف موجود کمک شایانی نمود. (بحیرائی، ۱۳۸۷:۸)

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق:

الف. تجزیه و تحلیل کیفی با بهره‌گیری از مطالعه منابع، مصاحبه با صاحب‌نظران و پرسش‌نامه:

آنچه که از معادله لانکستر می‌توان یافت، افزایش توان از طریق تمرکز نیرو و پوشش نقاط ضعف می‌باشد که در واقع همان ایجاد وحدت تلاش توسط سامانه فرماندهی و کنترل است که هدف از طراحی و به‌کارگیری چنین سامانه‌هایی رسیدن به وحدت فرماندهی می‌باشد. یعنی اینکه وحدت فرماندهی منتج به هم‌افزایی در تمام زمینه‌های تجهیزاتی و نیروی انسانی شده و نهایتاً اثربخشی را افزایش می‌دهد که مستقیماً در نتایج حاصله تأثیرگذار بوده و کسب موفقیت را به‌دنبال خواهد داشت. در واقع با حداقل‌های ممکن حداکثر را نصیب خود خواهیم ساخت.

ضمناً وحدت فرماندهی و متعاقب آن وحدت تلاش، ضمن اینکه هدف را دست‌یافتنی‌تر از گذشته خواهد نمود در راستای منویات مقام معظم رهبری مبنی بر اینکه «من امسال

را سال جهاد اقتصادی اعلام کرده‌ام. این معنایش این است که ملت ایران در این برهه از زمان، جهادش به طور عمده در عرصه‌ی اقتصاد است.» (www.khamenei.ir). از موازی کاری ممانعت به عمل خواهد آورد که گامی مؤثر در راستای جهاد اقتصادی می‌باشد. همچنین با گسترش وحدت در آمارسانی و اختیار هدایت امور آآمد و پشتیبانی، علاوه بر حذف دوباره کاری‌های غیر لازم در استفاده از تسهیلات و تداخل امور، صرفه‌جویی و کاهش چشم‌گیر هزینه‌های این بخش را نیز خواهیم داشت.

از سوی دیگر تدبیر کوچک کردن و چابک‌سازی ساختار سازمانی در نیروهای مسلح، با حداقل نیازمندی سازمانی کسب موفقیت می‌توان تضمین نمود. این مهم تنها در سایه وحدت فرماندهی و ایجاد یکنواختی و ممانعت از دوباره کاری تحقق خواهد یافت تا هر جزئی فقط به وظایف محوله پرداخته و در مسیر تعیین شده بازدهی را افزایش دهد.

بدنبال وحدت فرماندهی، آمادگی، قابلیت اطمینان، برسر پا ماندن و از کار انداختن قدرت دشمن که از مشخصات نیروهای پدافند هوایی می‌باشند نیز ارتقاء خواهند یافت. نتایج حاصل از مصاحبه حضوری با مصاحبه شوندگان که از کارکنان با سابقه در قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الانبیاء(ص) آجا بوده و همگی در امور عملیاتی، مدیریتی، ستادی و فرماندهی خدمت نموده‌اند به شرح ذیل می‌باشد:

۱. تمامی مصاحبه شوندگان به اتفاق معتقدند که نیروهای مسلح می‌توانند برابر مأموریت‌های مختلف ابلاغی، اعم از طولانی یا کوتاه مدت، دائمی یا موقت، یک نوع از انواع فرماندهی را با توجه به تشریح مأموریت واگذار شده، مورد استفاده قرار داد تا نتیجه مطلوب و مدنظر حاصل گردد. یعنی اینکه ممکن است در پاره‌ای از مواقع فرماندهی از نوع کامل و در شرایطی دیگر فرماندهی از نوع عملیاتی یا از انواع دیگر آن پاسخ‌گوی مأموریت محوله باشد.

۲. اکثر مصاحبه شوندگان به اتفاق معتقدند که ارتقاء وحدت تلاش و به‌کارگیری بهتر امکانات موجود در سطح کشور جمهوری اسلامی ایران در عرصه پدافند هوایی مستلزم وحدت فرماندهی از نوع فرماندهی کامل می‌باشد. یعنی وحدتی که دربرگیرنده تمام جوانب یک سازمان نظامی اعم از انجام مأموریت، امور آآمد و پشتیبانی، انضباطی، آموزشی و سایر شاخص‌های مرتبط بوده و تحت امر یک فرمانده به مأموریت‌های ابلاغی پاسخ می‌دهد.

۳. تمامی مصاحبه شوندگان بر این باورند که در به‌کارگیری هر نوعی از فرماندهی نباید وحدت در حوزه آآمد و پشتیبانی را که جزء یکی از اصول اساسی در کسب پیروزی

- می‌باشد نادیده گرفت و این بدان معنا است که چنانچه وحدت فرماندهی در سطح عملیاتی نیز اعمال گردد، جهت برخورداری یکنواخت، مناسب و کم‌هزینه‌تر کلیه یگان‌های تحت امر، نیاز به ایجاد وحدت در بعد آماد و پشتیبانی نیز می‌باشیم.
۴. اکثر مصاحبه‌شوندگان معتقدند که به‌کارگیری فرماندهی از نوع کامل به‌دلایل ذیل دارای اولویت اول نسبت به سایر سطوح فرماندهی می‌باشد:
- الف. اجرای منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در خصوص اقتصاد مقاومتی در راستای جلوگیری از دوباره‌کاری، ممانعت یگان‌های تحت امر در استفاده مجدد از تسهیلات، حفظ و ذخیره منابع موجود جهت استمرار مأموریت‌های احتمالی آینده و غیره.
- ب. اجرای به‌موقع تصمیم‌های اتخاذ شده در اقدامات تاکتیکی مورد نیاز.
- ت. عدم نیاز به ارائه آموزش‌های پی‌درپی در خصوص آشنایی کارکنان تحت امر با انواع فرماندهی‌های مختلف.
- ث. همسان‌سازی آموزش‌های تخصصی.
- ج. کاهش موازی‌کاری در امور عملیاتی و غیرعملیاتی.
- ح. افزایش سطح انضباط که از جمله مهم‌ترین امور موفقیت در مأموریت‌ها در شکل‌گیری وحدت تلاش می‌باشد.
- جامعه نمونه منتخب دارای سابقه خدمتی بالای ۱۵ سال، حداقل سطح مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد، شاغل در پست‌های فرماندهی، مدیریتی و ستادی، آشنا با وحدت فرماندهی و انواع فرماندهی، توان رزمی و مؤلفه‌های آن می‌باشند و در یک نگاه کلی می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که پاسخ‌های جمع‌آوری شده با توجه به سوابق بدست آمده از جامعه آماری، دارای اعتبار بالا و قابلیت اطمینان و اعتماد خوبی است و می‌توان نتایج کمی محاسبه شده را به عنوان معیارهایی قابل قبول در جهت ارتقاء سیاست-گذاری دفاعی کشور ج.ا.ا. مورد استفاده قرار داد.
- نتایج به‌دست آمده از تجزیه و تحلیل پاسخ سوالات پرسش‌نامه نشان‌دهنده آن است که:
- تأثیر وحدت فرماندهی در هدایت امرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم-گیری) در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه خیلی زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در تعیین هدف‌ها و ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در ترکیب نیروهای تابعه

در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه خیلی زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در تعیین وظایف و ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه خیلی زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در امور انضباطی و ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه متوسط، تأثیر وحدت فرماندهی در امور آموزشی و ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه متوسط، تأثیر وحدت فرماندهی در امور اداری در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه کم، تأثیر وحدت فرماندهی در امور آماد و پشتیبانی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه خیلی زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در گسترش نیروها در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه زیاد، تأثیر وحدت فرماندهی در حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه زیاد و نهایتاً تأثیر وحدت فرماندهی در هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران با گزینه زیاد مؤثر می‌باشد.

ب. تجزیه و تحلیل کمی با بهره‌گیری از اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق پرسش‌نامه:

شاخص فراوانی پاسخ به هر یک از سؤالات پرسش‌نامه

جدول (۱) شاخص‌های فراوانی پاسخ به هر یک از سؤالات پرسش‌نامه

فراوانی (Fi)											گروه‌ها داده‌ها	
سؤال												
۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۰	۰	۰	۰	۰	۲۵	۳	۰	۰	۰	۰	۰	خیلی کم
۰	۰	۰	۰	۰	۴۵	۶	۴	۰	۰	۰	۰	کم
۱۹	۶	۲	۸	۳	۹	۴۹	۵۲	۴	۲	۷	۴	متوسط
۲۶	۴۱	۳۱	۵۲	۲۲	۶	۱۷	۲۱	۱۱	۱۷	۳۶	۱۳	زیاد
۴۱	۳۹	۵۳	۲۶	۶۱	۱	۱۱	۹	۷۱	۶۷	۴۳	۶۹	خیلی زیاد

تخمین فاصله‌ای میانگین جامعه آماری

$$P \left[\bar{X} - Z_{\alpha/2} \cdot S_{\bar{X}} \leq \mu_X \leq \bar{X} + Z_{\alpha/2} \cdot S_{\bar{X}} \right] = 1 - \alpha$$

$$P = 1 - \alpha = 95\% \Rightarrow \alpha = 5\% \Rightarrow \alpha/2 = 0.025$$

$$Z_{\alpha/2} = \pm 1.96$$

جدول ۲) تخمین فاصله‌ای میانگین جامعه آماری

$26.36 \leq \mu_x \leq 33.89$	سؤال هفتم	$83.39 \leq \mu_x \leq 87.84$	سؤال اول
$81.71 \leq \mu_x \leq 86.26$	سؤال هشتم	$76.18 \leq \mu_x \leq 81.57$	سؤال دوم
$72.18 \leq \mu_x \leq 77.19$	سؤال نهم	$83.58 \leq \mu_x \leq 87.65$	سؤال سوم
$80.09 \leq \mu_x \leq 84.63$	سؤال دهم	$83.90 \leq \mu_x \leq 88.26$	سؤال چهارم
$75.58 \leq \mu_x \leq 80.77$	سؤال یازدهم	$55.52 \leq \mu_x \leq 61.76$	سؤال پنجم
$72.26 \leq \mu_x \leq 78.98$	سؤال دوازدهم	$52.92 \leq \mu_x \leq 60.60$	سؤال ششم

در تحلیل تخمین فاصله‌ای میانگین جامعه آماری، افراد جامعه آماری با اطمینان ۹۵٪ اعتقاد دارند که:

وحدت فرماندهی در هدایت آمرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم‌گیری) حداقل ۸۳/۳۹ و حداکثر ۸۷/۸۴ درصد، وحدت فرماندهی در تعیین هدف‌ها حداقل ۷۶/۱۸ و حداکثر ۸۱/۵۷ درصد، وحدت فرماندهی در ترکیب نیروهای تابعه حداقل ۸۳/۵۸ و حداکثر ۸۷/۶۵ درصد، وحدت فرماندهی در تعیین وظایف حداقل ۸۳/۹۰ و حداکثر ۸۸/۲۶ درصد، وحدت فرماندهی در امور انضباطی حداقل ۵۵/۵۲ و حداکثر ۶۱/۷۶ درصد، وحدت فرماندهی در امور آموزشی حداقل ۵۲/۹۲ و حداکثر ۶۰/۶۰ درصد، وحدت فرماندهی در امور اداری حداقل ۲۶/۳۶ و حداکثر ۳۳/۸۹ درصد، وحدت فرماندهی در امور آماد و پشتیبانی حداقل ۸۱/۷۱ و حداکثر ۸۶/۲۶ درصد، وحدت فرماندهی در هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند حداقل ۷۲/۱۸ و حداکثر ۷۷/۱۹ درصد، وحدت فرماندهی در گسترش نیروها حداقل ۸۰/۰۹ و حداکثر ۸۴/۶۳ درصد، وحدت فرماندهی در حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی حداقل ۷۵/۵۸ و حداکثر ۸۰/۷۷ درصد و نهایتاً وحدت فرماندهی در هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی حداقل ۷۲/۲۶ و حداکثر ۷۸/۹۸ درصد در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران مؤثر می‌باشند.

از محاسبه اولیه چنین برآورد می‌شود که کسب موفقیت حتمی در عرصه پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران مستلزم ایجاد وحدت فرماندهی در هدایت آمرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم‌گیری)، تعیین هدف‌ها، ترکیب نیروهای تابعه، تعیین وظایف، امور آماد و پشتیبانی، هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند، گسترش نیروها، حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی و هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی می‌باشد. البته این بدان معنا

نیست که در امور انضباطی، امور آموزشی و امور اداری نیازی به وحدت فرماندهی نمی- باشد بلکه اولویت اول با موارد مورد اشاره فوق بوده و این موارد را می‌توان در اولویت بعدی مد نظر قرار داد. همچنین رسیدن به وحدت فرماندهی در سطح فرماندهی کامل به خودی خود شامل امور انضباطی، امور آموزشی و امور اداری نیز می‌شود.

ت - محاسبه میانگین تأثیر هر یک از انواع فرماندهی‌ها در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران

میانگین تأثیر فرماندهی عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

جدول ۳) میانگین تأثیر فرماندهی عملیاتی

شاخص‌های فرماندهی عملیاتی	حداقل میانگین	حداکثر میانگین
هدایت آمرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم‌گیری)	۸۳/۳۹	۸۷/۸۴
تعیین هدف‌ها	۷۶/۱۸	۸۱/۵۷
ترکیب نیروهای تابعه	۸۳/۵۸	۸۷/۶۵
تعیین وظایف	۸۳/۹۰	۸۸/۲۶
میانگین نهایی تأثیر فرماندهی عملیاتی	۸۱/۷۶	۸۶/۳۳

تحلیل حداقل میانگین تأثیر فرماندهی عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

تأثیر فرماندهی عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران حداقل ۸۱/۷۶ درصد می‌باشد. این نتیجه بیانگر اهمیت بسیار بالای ایجاد فرماندهی در سطح فرماندهی عملیاتی بوده که در زمینه اجرای مأموریت‌های واگذاری بلند و کوتاه مدت بسیار حائز اهمیت می‌باشد، لیکن یکی از اصول اصلی کسب موفقیت در مأموریت‌ها که امور آماد و پشتیبانی می‌باشد را در بر نمی‌گیرد.

میانگین تأثیر فرماندهی منهای عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

جدول ۴) میانگین تأثیر فرماندهی منهای عملیاتی

شاخص‌های فرماندهی منهای عملیاتی	حداقل میانگین	حداکثر میانگین
امور انضباطی	۵۵/۵۲	۶۱/۷۶
امور آموزشی	۵۲/۹۲	۶۰/۶۰
امور اداری	۲۶/۳۶	۳۳/۸۹
امور آماد و پشتیبانی	۸۱/۷۱	۸۶/۲۶
میانگین نهایی تأثیر فرماندهی منهای عملیاتی	۵۴/۱۳	۶۰/۶۳

تحلیل حداقل میانگین تأثیر فرماندهی منهای عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

تأثیر فرماندهی منهای عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران حداقل ۵۴/۱۳ درصد می‌باشد. اگر چه نتیجه بدست آمده، ایجاد وحدت فرماندهی در سطح فرماندهی منهای عملیاتی را متوسط نشان می‌دهد لیکن از نتایج به‌دست آمده پیرامون امور آماد و پشتیبانی که یکی از شاخص‌های مهم فرماندهی منهای عملیاتی می‌باشد، مشخص است که امور آماد و پشتیبانی غیر قابل چشم‌پوشی بوده و حتماً می‌بایست به عنوان یکی از مؤلفه‌های اثرگذار در کسب پیروزی مد نظر قرار گیرد.

میانگین تأثیر کنترل عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

جدول ۵) میانگین تأثیر کنترل عملیاتی

شاخص‌های کنترل عملیاتی	حداقل میانگین	حداکثر میانگین
هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند	۷۲/۱۸	۷۷/۱۹
گسترش نیروها	۸۰/۰۹	۸۴/۶۳
حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی	۷۵/۵۸	۸۰/۷۷
میانگین نهایی تأثیر کنترل عملیاتی	۷۵/۹۵	۸۰/۸۶

تحلیل حداقل میانگین تأثیر کنترل عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

تأثیر کنترل عملیاتی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران حداقل ۷۵/۹۵ درصد می‌باشد.

میانگین تأثیر کنترل تاکتیکی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

جدول ۶- میانگین تأثیر کنترل تاکتیکی

شاخص‌های کنترل تاکتیکی	حداقل میانگین	حداکثر میانگین
هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی	۷۲/۲۷	۷۸/۹۹
میانگین نهایی تأثیر کنترل تاکتیکی	۷۲/۲۷	۷۸/۹۹

تحلیل حداقل میانگین تأثیر کنترل تاکتیکی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

تأثیر کنترل تاکتیکی در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران حداقل ۷۲/۲۷ درصد می‌باشد. با توجه به اینکه کنترل عملیاتی و کنترل تاکتیکی جزئی

کوچک‌تر از فرماندهی عملیاتی هستند، نتایج فوق نشان‌دهنده آن می‌باشد که با ایجاد فرماندهی در این سطوح نیز می‌توان احتمال کسب موفقیت را افزایش دهد.

ح - میانگین تأثیر فرماندهی کامل در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

جدول (۷) میانگین تأثیر فرماندهی کامل

حداکثر میانگین	حداقل میانگین	شاخص‌های فرماندهی کامل
۸۷/۸۴	۸۳/۳۹	هدایت آمرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم‌گیری)
۸۱/۵۷	۷۶/۱۸	تعیین هدفها
۸۷/۶۵	۸۳/۵۸	ترکیب نیروهای تابعه
۸۸/۲۶	۸۳/۹۰	تعیین وظایف
۶۱/۷۶	۵۵/۵۲	امور انضباطی
۶۰/۶۰	۵۲/۹۲	امور آموزشی
۳۳/۸۹	۲۶/۳۶	امور اداری
۸۶/۲۶	۸۱/۷۱	امور آماد و پشتیبانی
۷۷/۱۹	۷۲/۱۸	هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند
۸۴/۶۳	۸۰/۰۹	گسترش نیروها
۸۰/۷۷	۷۵/۵۸	حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی
۷۸/۹۸	۷۲/۲۶	هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی
۷۵/۷۸	۷۰/۳۱	میانگین نهایی تأثیر فرماندهی کامل

تحلیل حداقل میانگین تأثیر فرماندهی کامل در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران:

تأثیر فرماندهی کامل در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران حداقل ۷۰/۳۱ درصد می‌باشد. این نتیجه بیانگر اهمیت بالای ایجاد فرماندهی در سطح فرماندهی کامل بوده که کامل‌ترین نوع فرماندهی محسوب می‌گردد و بدیهی است دغدغه‌های عرصه پدافند هوایی را مرتفع خواهد ساخت.

نتیجه‌گیری

از تجزیه و تحلیل‌های به‌عمل آمده می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که با ایجاد وحدت فرماندهی در زمینه‌های هدایت آمرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم‌گیری)، ترکیب نیروهای تابعه، تعیین وظایف، امور آماد و پشتیبانی و گسترش نیروها، توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران به میزان خیلی زیادی ارتقاء خواهد یافت و چنانچه وحدت فرماندهی در زمینه‌های تعیین هدفها، امور انضباطی، امور آموزشی و هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند،

حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی و هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی صورت پذیرد، تأثیر آن در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران زیاد خواهد بود.

با توجه به اینکه میانگین ایجاد وحدت فرماندهی در مؤلفه‌های هدایت آمرانه برای اجرای مأموریت (اقدام تاکتیکی و تصمیم‌گیری)، ترکیب نیروهای تابعه و تعیین وظایف گزینه خیلی زیاد و در مؤلفه تعیین هدف‌ها گزینه زیاد بدست آمده و تمام شاخص‌های موصوف زیر مجموعه فرماندهی عملیاتی هستند، لذا ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران به میزان بسیار زیادی به ایجاد وحدت از نوع فرماندهی عملیاتی نیازمند می‌باشد.

اگر چه میانگین ایجاد وحدت فرماندهی در مؤلفه‌های امور انضباطی و امور آموزشی گزینه متوسط و در مؤلفه امور اداری گزینه کم بدست آمده لیکن این میانگین در مؤلفه امور آماد و پشتیبانی که برابر اصول آماد و پشتیبانی^۱ (خرازیان، رجب‌پور، ۱۳۹۲:۳۵) دارای اهمیت ویژه‌ای در مأموریت‌های عملیاتی می‌باشد و در کسب موفقیت در میدان نبرد بسیار تأثیرگذار است، گزینه خیلی زیاد گردیده و می‌توان نتیجه گرفت که چنانچه در فرماندهی منهای عملیاتی امکان ایجاد وحدت فرماندهی مهیا نگردد، در بخش آماد و پشتیبانی حتماً نیازمند ایجاد وحدت فرماندهی به منظور هماهنگی اقدامات، کفایت آماد، صرفه جویی، جلوگیری از موازی کاری، تامین به موقع نیازمندی‌ها و غیره می‌باشیم تا پیروزی حتمی را از آن نیروهای خودی نماییم.

با توجه به اینکه میانگین ایجاد وحدت فرماندهی در مؤلفه گسترش نیروها گزینه خیلی زیاد و در مؤلفه‌های هدایت نیروهای واگذار شده که به وظیفه، زمان و مکان محدود شده‌اند و همچنین حفظ و یا واگذاری کنترل تاکتیکی یگان‌های پدافندی گزینه زیاد بدست آمده، لذا در فرماندهی عملیاتی نیز نیاز مبرم به وحدت فرماندهی احساس می‌گردد.

مقدار بالای میانگین بدست آمده از ایجاد وحدت فرماندهی در مؤلفه هدایت و کنترل جز به جز یگان‌های پدافندی نیز حاکی از لزوم ایجاد وحدت فرماندهی در زمینه کنترل تاکتیکی می‌باشد.

^۱ "آماد و پشتیبانی و تاکتیک غیر قابل تفکیک هستند."

تمام شاخص‌های مطرح شده در فرم پرسش‌نامه، جزء شاخص‌های فرماندهی کامل می‌باشند و با توجه به نتایج به‌دست آمده از تجزیه و تحلیل کمی که در جدول شماره ۷ درج گردیده است و لحاظ کردن میزان اثرگذاری هر یک از شاخص‌ها در تعیین نتیجه نبردهای احتمالی آتی، می‌توان در یک تصمیم‌گیری نهایی این‌گونه اعلام نمود که، پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران به منظور انجام موفق‌آمیز مأموریت محوله که حفاظت و صیانت از حریم فضایی کشور جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از کلیه امکانات زمین‌پایه و هوای پایه موجود در سطح کشور می‌باشد جهت ارتقاء توان رزمی خود به منظور بالا بردن توان رزمی نسبی و رسیدن به هدف تعیین شده در سند چشم‌انداز بلند مدت، نیاز مبرم به تشکیل فرماندهی کامل در این حوزه را دارد تا در سایه ایزد منان، و بر اساس منویات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) ضمن ایجاد تمرکز و وحدت فرماندهی و ممانعت از ایجاد ضایعه، نسبت به رفع نگرانی امام خامنه‌ای عزیز که همچون چراغ راه، مسیر گریز از نارسایی‌های موجود و همچنین خطرات و مشکلات آینده خصوصاً زمان بحران می‌باشد، اقدامات لازم صورت پذیرد.

آنچه که می‌بایست مدنظر کارشناسان این حوزه قرار گیرد و غیرقابل انکار می‌باشد آن است که اگر چه نتایج تحقیقات به‌عمل آمده در خصوص هر یک از انواع فرماندهی‌ها نشان‌دهنده یک معیار مشخص و یک بازه متفاوت می‌باشد لیکن تلفیق آن‌ها با یکدیگر باعث ایجاد هم‌افزایی در عرصه فرماندهی و مدیریت صحنه نبرد در حوزه پدافند هوایی خواهد شد. یعنی، اگرچه میانگین حاصل از امور آموزشی، انضباطی و غیره در محدوده گزینه متوسط تأثیرگذاری در ارتقاء توان رزمی است لیکن شاخص‌های مصرحه در این محاسبات، به‌صورت مجزا مدنظر قرار گرفته‌اند و چنانچه با سایر شاخص‌ها تلفیق گردند، با هم‌افزایی مثبت، دارای تأثیراتی چندین برابر در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی جمهوری اسلامی ایران خواهند شد.

بدیهی است به هر میزان که وحدت فرماندهی در سطوح کامل‌تری ایجاد شود به مراتب اثرات بهتری نیز در پی خواهد داشت و موفقیت در رسیدن به اهداف و مأموریت‌های تعیین شده را دست‌یافتنی‌تر خواهد نمود. کلیه تجهیزات، زیرساخت‌ها، امکانات و سلاح‌های پدافندی موجود اعم از زمین‌پایه و هوای پایه مورد نیاز شبکه یکپارچه پدافند هوایی کشور جهت تدبیر صحیح و به‌کارگیری به موقع تحت اختیار فرماندهی شبکه پدافند هوایی قرار گیرد تا تمرکز و وحدت فرماندهی در طرح‌ریزی، سازماندهی، اقدامات

تاکتیکی، تصمیم‌گیری، به‌کارگیری منابع موجود، هماهنگی، هدایت، کنترل، نظارت و سایر موارد موردنیاز مدیریتی به منظور انجام بهتر مأموریت محوله صورت پذیرد. بدیهی است با توجه به سردمداری و تولیت قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا در حوزه دفاعی، نظر به قدمت مدیریت صحنه نبرد حریم هوافضایی در این مجموعه ارزشمند و گرانمایه خصوصاً در طول هشت سال دفاع مقدس، تخصصی بودن امور پدافند هوایی در تصمیم‌گیری‌های مناسب جهت اجرای اقدام تاکتیکی متناسب با تهدیدات موجود و همچنین عطف به شبکه منسجم و یکپارچه فرماندهی و کنترل پدافند هوایی در قرارگاه، چنانچه فرماندهی پیشنهادی به قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا محول گردد، تأثیرات آن در ارتقاء توان رزمی پدافند هوایی کشور جمهوری اسلامی ایران نسبت به واگذاری این مسئولیت خطیر به سایر مبادی ذی‌ربط به مراتب چندین برابر خواهد شد.

منابع

- بحیرایی، وهاب الدین، فرماندهی و کنترل C4ISR، انتشارات دانشگاه هوایی، ۱۳۸۶.
- جی.ریسی، فرد و شوترز، دانیل، مروری بر سیستم فرماندهی، کنترل، مخابرات و اطلاعات، به‌عنوان چند برابر کننده توان رزمی نیروهای مسلح، ۱۳۷۶.
- حیدری، کیومرث، جنگ‌های آینده، انتشارات ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰.
- خرازیان، پیمان و رجب‌پور، مجید، طرح‌ریزی آماد و پشتیبانی در پدافند هوایی، تهران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، چاپ اول، ۱۳۹۲.
- دهخدا، علی‌اکبر، فرهنگ متوسط دهخدا، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ اول، ۱۳۸۵.
- رستمی، محمود، فرهنگ واژه‌های نظامی، تهران، انتشارات ایران سبز، ۱۳۸۶.
- گروه مؤلفین، آیین‌نامه ۱۰-۲۷، قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا.
- گروه مؤلفین، آیین‌نامه ۲۷-۲۷، قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا.
- گروه مؤلفین، آیین‌نامه ۷-۲۷، قرارگاه پدافند هوایی خاتم‌الأنبیاء (ص) آجا.
- گروه مؤلفین، شبکه‌های رزم‌آرایی C4I در میدان نبرد، از مجموعه مطالعات پژوهشی در حوزه فرماندهی و کنترل، ۱۳۸۹.
- محمدی، اردشیر و خرازیان، پیمان، مدیریت صحنه نبرد (فرماندهی و کنترل)، تهران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، چاپ دوم، ۱۳۹۳.

• نیازی، لونی، توکلی، نیروهای مشترک و مرکب، تهران، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، چاپ اول، ۱۳۹۰.

- C4ISR JOURNAL-2008-Big 5-and-Top 5.
- FM 101-5.
- Graffith, Jerry, C4ISR Handbook for integrated planning.
- Janes C4I Systems,2006-2007.
- Janes defence C4I,2007.
- User manual of SOC system The 28 th Research institute of electronic industry Nanjing China.
- W. kometer LT col, Michael, Command in air war : centralized v s decentralized (USA).
- www.31shab.parsiblog.com.
- www.khamenei.ir
- www.myindustry.ir
- www.verdinejad.com.